

Arbejdet med formidling af Internet-ressourcer i et folkebibliotek

Af Gitte Barlach

Indledning

Arbejdet med kortlægge og formidle Internet-ressourcer for det brede publikum på hovedbiblioteket i Århus kom først så småt i gang i det tidlige forår 1997. På det tidspunkt var man allerede langt fremme med flere forskellige projekter hvad angik klart definerede brugergrupper som Flygtninge/Indvandrere (Finfo2000-projektet), Erhvervs-informations tilbud til momsregistrerede virksomheder, Lokalhistorisk Samlings omfattende sider, Forfatternet og Børn & EDB. Men der manglede altså en all-round samling af links og derfor gik hver enkelt afdeling i huset i gang med at afsøge Internettet og andre kilder (tidsskrifter, aviser m.m.) og udforme web-sider. I april måned var tiden inde til at få lidt mere struktur på arbejdet. Følgelig blev der nedsat en web-redaktionsgruppe bestående af bibliotekarer og "teknikere" (læs: EDB-folk). Der var flere udfordringer at gå i gang med. Dels sad hver enkelt bibliotekar og kæmpede i forskellig grad med HTML-kodning; dels fulgte den emnemæssige

strukturering af linkene de fysiske afdelinger i huset – og ikke hvad der måtte være logisk for vores brugere; dels var der ingen overordnet ramme hvad angik design og navigation på web-siderne. Det blev web-redaktionsgruppens opgave at rydde disse barrierer af vejen – det vil sige: - at gøre det lettere for den enkelte bibliotekar at lægge links ind på siderne, at lave en emnemæssig struktur uafhængig af afdelingerne i huset, at lave et overordnet design for siderne og forbedre navigationen. Alt i alt skulle disse ting gerne resultere i et bedre produkt for vores brugere.

Det praktiske design

De følgende måneder blev der arbejdet og diskuteret intenst – alt lige fra valg af farver og fonte, faste knapper, frames contra ikke-frames, grafik contra hurtighed, hensyntagen til små og store skærme, udprintning, variable i tabellerne, ordlyden af teksterne, den emnemæssige opdeling osv. osv. Antallet af muligheder syntes uendeligt. Det

sværeste var nok at vælge fra. Men det var frugtbart at samarbejde med folk med en anden uddannelsesmæssig baggrund – det gav hele tiden nye og anderledes synspunkter.

Udarbejdelse af testversion

De nye sider åbnede først i en intern test-version og efter en 14-dages prøve- og indkøringstid med diverse rettelser og justeringer blev siderne endelig åbnet for publikum d.1.8.97. "Springbræt til Internettet" (www.aakb.bib.dk/springbraet/) består af flere dele: "Cool Links" er Hovedbibliotekets store samling af udvalgte steder på nettet opdelt i 20 hovedemner med tilhørende underemner. Emnerne følger ikke DK5 - vi har forsøgt at tænke "på tværs" af systematikken i brede overskrifter, som vores brugere gør det. Et eksempel er kategorien "Fritid, hobby sport" som i DK5 ville stå temmelig spredt. Disse kategorier er et udgangspunkt og vil altid kunne diskuteres. De skal løbende justeres efterhånden som siderne udvikler sig. I forbindelse med redigeringen af "Cool Links", helt præcist det at tilføje et nyt link til siderne, har vi også hvad jeg vil kalde vores "guldæg" til den enkelte bibliotekar i huset. Nemlig en indskrivningsside, en formular, som blot skal udfyldes (link navn, link adresse og beskrivelse). Dernæst skal der vælges, hvilken af de mange sider linket skal ind på og med et enkelt tryk på "send" ryger linket ind. Slut med HTML-kodning eller mas med diverse editorer. Alle kan være med og den enkelte bibliotekar kan koncentrere sig om det, der i virkeligheden er mest interessant: at finde og vurdere egnede og gode links. Et andet punkt på Springbrættet er "Hotte Links". Her er de helt aktuelle, de omdiskuterede og de sjove ting på nettet. Her er ingen emnemæssig opdeling, link'ene skiftes hver eneste uge, layoutet med brændende bogstaver signalerer, at her er en side med gang i. Som et helt nyt punkt på Springbrættet er Børn&Unge – links til gode steder på nettet. Her ligger en meget stor samling af links af speciel interesse for børn og unge, som er indsamlet under det netop afsluttede projekt i Hovedbiblioteket "Børn og EDB". Af andre punkter på Springbrættet er "Søgemaskiner" med beskrivelse

af og links til en lang række af de bedste søgemaskiner og emneindekser, news-groups m.v. Der er "Surf-guide" som er en søge- og surfe-vejledning til nybegyndere på nettet og endelig "Online kataloger og andre databaser", hvor der er beskrivelse af og adgang til ikke blot vores egen on-line katalog men også størstedelen af de databaser, Århus Kommunes Biblioteker har adgang til. En del vil i den kommende tid også blive stillet direkte til rådighed for publikum. Alt i alt udgør Springbrættet en meget vigtig del af, hvad man under et kan kalde Hovedbibliotekets Internet-sider, altså de Internet-ressourcer, biblioteket stiller til rådighed for publikum.

I kølvandet på lanceringen af de nye sider var det nødvendigt at strukturere det fremtidige arbejde med at finde og beskrive links samt at sikre at siderne hele tiden udvikler sig. Sammensætningen af redaktions-gruppen blev ændret således at den nu består af 4 bibliotekarer, der efter behov kan indhente konsulenthjælp hos husets edb-folk til den tekniske side af sagen. Redaktionsgruppen har det overordnede ansvar for sidernes opbygning og vedligeholdelse hvad angår design, navigation og den emnemæssige strukturering. Endvidere har gruppen det direkte ansvar for "Hotte Links", som går på omgang, således at hvert redaktionsmedlem har dem for en 14-dages periode ad gangen. Målet er, at der hver eneste uge kommer nye på og tages gamle af. Det kræver at man hele tiden er oppe på mærkerne og er bredt orienteret i diverse medier som radio, TV, aviser og tidsskrifter. Hvad angår "Cool Links" har redaktionsgruppen ligeledes det overordnede ansvar for at der sker noget på siderne. *Men det er den enkelte fagreferent der helt konkret finder, vurderer og beskriver nye links, beslutter hvilke der skal på og hvilke der skal af, helt på linie med sit øvrige materialevalg.* Redaktionsgruppen skal støtte den enkelte fagreferent i dette arbejde f.eks. ved at finde nye gode kilder til links, eller f.eks. hjælpe med redigering. Vi har endnu ikke fundet en nem løsning vedrørende sletning af links. I en materialevalgs-situation diskuteres Internet-ressourcerne på lige fod med de øvrige materialer – f.eks. om et link udelukkende er

reklame for en bestemt virksomhed eller om det er hensigtsmæssigt at have et link til pirat-opskrifter på dekodere .

Internet, materialevalg og informationssøgning

At Internet-ressourcerne indgår i det daglige materialevalg på samme vis som øvrige materialer skal også ses som en konsekvens af, at man i udlånet i stigende grad oplever, at lånerne/brugerne går efter informationen og ikke i så høj grad efter hvilket medie, der er tale om. Altså om der er tale om en bog, en video, en cd-rom eller et link på Internettet – det er mere underordnet. Der er i højere og højere grad tale om en ligestilling af de forskellige informations-bærende medier – en udvikling som bibliotekerne må følge op. Bibliotekarens rolle som den der sorterer, vurderer og formidler information er vigtigere i dag end nogensinde før. Men med den nye tekniks brugervenlighed og store udbredelse er det ikke blot selve informationen, altså svarene, der drejer sig om. Vi er rykket et betydeligt skridt frem til, at der nu i højere og højere grad bliver tale om at formidle selve kilderne til svarene og til at oplære brugerne i informations-søgning. Jamen – det har vi da altid gjort, vil nogen mene. Og det er til dels også rigtigt. Men i dag har vi mere end nogensinde før muligheden for at lykkes i dette arbejde. Nogleordene er tilgængelighed, brugervenlighed og selvhjulpethed. Dette ikke blot affødt af det stigende pres fra et voksende antal brugere (og nedskæringer blandt personalet) men i lige så høj grad af, at flere og flere nu selv får muligheden for enten derhjemme eller via bibliotekets pc'ere at hente alverdens oplysninger hjem. Slut er de kommandostyrede databasers indforståethed forbeholdt de få indviede informations-specialister (læs: bibliotekarer). Flere og flere baser kommer nu i brugervenlige cd-rom-udgaver eller ligger i grafisk orienterede web-udgaver på nettet. Måske er det ikke altid her, der levnes plads til de meget målrettede og sofistikerede søgninger – men ofte nok til at stille langt de fleste tilfredse. Biblioteket justerer løbende sin materialesamling i henhold til de ting, der kommer i digital form, derfor kan nogle af de kræfter, der spares internt til materialehåndtering

nu anvendes på oplæring af brugerne i stedet. Vi skal ikke bare læne os tilbage og ved hver anden forespørgsel slå ud med armene og sige ”Prøv Internettet”. Vi skal op på mærkerne. Vi skal være et skridt foran. Vi skal til stadighed finde, afprøve og vurdere de nye kilder eller evt. gamle kilder i ny digital form med henblik på at forbedre publikums muligheder.

Som følge af dette bliver det næste skridt i udviklingen, at man i Hovedbiblioteket laver en række web-sider, hvor man samler de IT-kilder, vi har til rådighed. Altså ikke blot en samling af links, men også andre IT-opslag som de betalings-databaser og cd-rom'er, biblioteket abonnerer på, og som forsøg give brugerne direkte (og gratis) adgang. Hvis det var teknisk muligt, burde der også være en kobling til de referenceværker, der ligger beskrevet i vores egen katalog AROS på samme web-side.

Fremtidsperspektiverne

En anden udvikling, der arbejdes hen imod, er at kunne administrere alle links via en database. For i virkeligheden er forsøgene på at lægge link'ene ind under nogle mere eller mindre brede overskrifter en fattig erstatning for de faciliteter, vi vil kunne stille til rådighed for brugerne ved at anvende det oplagte redskab en database er. Her tænkes ikke blot på fritekstsøgning i form af et eller andet perl-script. Idéen er, at fagreferenterne udover navn, adresse og beskrivelse af linket også tildeler 4-5 (kontrolrede) emneord på hvilke søgningen baseres. Det optimale ville endda være at katalogisere samtlige links ind i selve bibliotekets beholdningsbase således som Hjørring Bibliotek har gjort forsøg med.

Hvorfor så bruge så meget arbejde og tid på at formidle Internettets uendeligt mange ressourcer som så mange, mange andre organisationer og institutioner gør? Skal vi da allesammen gøre det samme? Som svar på dette har Herning og Helsingør bibliotek indgået et samarbejde om at lancere ”Folkebibliotekernes Internetguide”. Flot. Men det, tror jeg, er kun en del af svaret. Det vil ikke overflødig gøre arbejdet. Det vil bidrage til at få en kærkommen

struktur i arbejdet på landsplan. Men det, der vil være det afgørende og det bærende for det fortsatte arbejde på Hovedbiblioteket i Århus med formidling af Internettets ressourcer er, at biblioteket ikke kun er "et sted i cyberspace". Biblioteket er fysisk eksisterende som rum for oplevelse og inspiration. Her flokkes rigtige mennesker og her vil de møde

ikke blot den digitale men i lige så høj grad menneskelige formidling. Med al respekt for alsidigheden, så drejer det sig ikke blot om at lave en pendant til Yahoo eller Jubii. Bibliotekerne er forskellige, lokalområderne er forskellige og således også de Internet-ressourcer, der skal fokuseres på.